

Følg med på læringen underveis

For å kunne gi elever og lærlinger god underveisvurdering, må du som lærer eller instruktør vite hvor de er i sin læringsprosess. Det finnes mange kilder til informasjon om læring som kan gi deg oversikt og hjelp til å tilpasse opplæringen.

ARTIKKEL | SIST ENDRET: 08.03.2016

Følg opp lærling i bedrift

Her finner råd og tips om hvordan du kan planlegge og gjennomføre opplæringen for lærlinger.

Med mange elever eller lærlinger å følge opp, kan det virke uoverkommelig å skulle følge med på den faglige progresjonen til hver enkelt. Flere forskere har imidlertid pekt på at mye informasjon om læring ikke brukes aktivt.

Tenk gjennom hvorfor og når du vurderer

Før en opplæringsperiode:

- For å kartlegge forkunnskaper og læringsbehov
- For å gjøre elevene og lærlingene bevisste på hva de kan og hva de trenger å lære
- Slik at lærer eller instruktør kan starte opplæringen der elevene eller lærlingene er i sin læring

Underveis i en opplæringsperiode:

- For å kunne gi tilbakemeldinger som elevene og lærlingene kan bruke til å forbedre arbeidet

- For å fange opp misforståelser og justere opplæringen hvis det er nødvendig

I etterkant av en opplæringsperiode:

- For å finne ut hva elevene eller lærlingene har lært og bruke informasjonen videre i opplæringen

Bevisst bruk av observasjon og læringsdialog

Det er ikke slik at det bare er prøver eller skriftlig arbeid som gir informasjon om elevene eller lærlingenes læring - det kan like gjerne være dialogen med dem eller observasjoner av praktisk arbeid som gjøres underveis i opplæringen.

Den daglige dialogen og faglige samtaler før, underveis og i etterkant av et arbeid, kan gi mye informasjon om elevene eller lærlingenes læring. Involvering av eleven eller lærlingen kan bidra til at de selv får innsikt i hvor de er i sin læringsprosess, og de blir en viktig ressurs i vurderingsarbeidet. Sammen med eleven eller lærlingen kan du som lærer eller instruktør bygge videre på forståelsen som er vist og klargjøre manglende forståelse eller misoppfatninger. Her kan du lese mer om å gi gode faglig tilbakemeldinger, og mer om å involvere elever og lærlinger.

Forslag til arbeidsmåter

I samtaler i klasser, grupper eller med elever og lærlinger enkeltvis, finnes det flere arbeidsmåter som kan brukes for å få informasjon om hvor elevene eller lærlingene er i sin læring.

- **Bevisst bruk av spørsmål.** Still spørsmål som får elevene eller lærlingene til å reflektere og vent minst 10 sekunder før du gir hint om svar eller et oppfølgingsspørsmål.
- **Læringslogg.** Elevene eller lærlingene skriver ned sine refleksjoner om egen faglig utvikling underveis i en læringsprosess på et ark eller en egen loggbok. Du som lærer eller instruktør kan bruke informasjonen i dialog med elevene eller lærlingene, og for å tilpasse opplæringen.
- **Bruk av digitale verktøy.** Digitale verktøy som for eksempel blogg, digitale tavler eller film kan være nyttige hjelpemidler i læringsdialogen. Elevene og lærlingene kan bruke verktøyene for å dokumentere utvikling og refleksjoner i egen læringsprosess på en måte som gjør informasjonen lett tilgjengelig og lett å respondere på for lærer eller instruktør.

I større grupper med elever kan disse arbeidsmåtene brukes:

- **Tenk, gå sammen og del.** Elevene får tid til å tenke seg om hver for seg etter at et spørsmål er stilt. Deretter deler de forslag til løsninger eller fremgangsmåter med en læringspartner, for eksempel den de sitter ved siden av. Til slutt deler læringspartnerne det de har snakket om med hele klassen.
- **«Exit-lapper».** La elevene skrive en liten lapp om det viktigste de har lært på slutten av en økt og hva de ønsker eller trenger å lære mer om. Du kan også skrive et spørsmål på tavla som du ber elevene svare på som omhandler sentrale læringsmål. Be elevene klistre lappen opp på døra før de

går ut eller levere den til deg.

- **ABCD-kort.** Elevene får utdelt fire svarkort merket med A, B, C og D. Lærer kan for eksempel presentere fire påstander eller fire ulike svaralternativer merket med A-D. Alle elevene blir bedt om å ta stilling til om de mener A, B, C eller D er riktig og holde opp ett av svarkortene sine. Med utgangspunkt i svarene som blir gitt, kan læreren få informasjon om den enkelte elevs forståelse og eventuelle misoppfatninger. Han/hun kan også stille oppfølgingsspørsmål der elevene får begrunne svarene sine og gi elevene mulighet til å svare på nytt etter en eventuell diskusjon om hva som er riktig svar.

Prøver som utgangspunkt for videre læring

Før du gjennomfører en prøve bør du tenke gjennom:

- Hva er formålet med prøven?
- Hvilken kompetanse, kunnskap eller ferdighet skal prøven måle?
- Når i opplæringsperioden er det mest hensiktsmessig å gjennomføre prøven? Før, underveis eller i etterkant?
- Hvordan skal du bruke resultatene for å kunne gi faglig relevante tilbakemeldinger som fremmer videre læring?
- Hvordan skal elevene eller lærlingene involveres i det videre arbeidet med resultatene?

Prøver kan være et nyttig verktøy for å finne ut hvor langt elevene har kommet i sin læring, men en prøve er sjeldent nok til at elevene eller lærlingene får vist bredden i sin kompetanse. Det er derfor viktig å se resultatene fra en prøve i sammenheng med annen informasjon.

Dersom prøver skal brukes for å få et øyeblikksbilde av hvor eleven eller lærlingen er akkurat nå, bør du som lærer eller instruktør ha tenkt nøye over når i opplæringsperioden du skal gjennomføre prøven og hva som er formålet med den. Du bør også ha et bevisst forhold til hvilken kompetanse, kunnskap eller ferdighet prøven skal måle.

Elevene og lærlingene skal gjennom opplæringen videreutvikle kompetansen sin. Du bør derfor alltid ha en plan for hvordan resultatene fra en prøve skal brukes videre i arbeidet med læring. Et viktig spørsmål å stille er: Er det nødvendig å gjennomføre en prøve, dersom det ikke er tid til å følge opp resultatene?

Utdanningsdirektoratets prøver

Utdanningsdirektoratet utvikler prøver med ulike formål som kan være til hjelp i underveisvurderingen. I

veiledningsmateriellet til disse prøvene kan du lese om formålet til de forskjellige prøvene, og finne informasjon som også kan gi ideer og inspirasjon i arbeidet med prøver du som lærer eller instruktør lager selv. Her finner du mer informasjon om bruk og oppfølging av Utdanningsdirektoratet sine prøver.

Spørsmål til egen praksis

Elever og lærlinger skal utvikle kompetanse slik den er uttrykt i læreplaner for fag.

1. Hva gjør du for å skaffe deg informasjon om hvor elevene eller lærlingene er i sin læring? Er det noen informasjonskilder du kan utnytte i større grad?
2. Når og hvordan bruker du informasjon om elevenes og lærlingenes læring til å forbedre opplæringen?
3. Se tekstboksen over «Før du gjennomfører en prøve bør du tenke gjennom». Hvordan er din bruk av prøver underveis i opplæringen?

Spørsmål til skolens eller lærebedriftens praksis

1. I hvilken grad diskuterer og deler dere erfaringer i kollegiet om hvordan dere kan følge med på elevenes eller lærlingenes faglige utvikling? Er det noen informasjonskilder dere kan utnytte i større grad?
2. I hvilken grad diskuterer dere hvordan informasjon om elevenes og lærlingenes læring kan brukes til å forbedre opplæringen?
3. I hvilken grad diskuterer dere bruk av prøver på din skole/bedrift (jf. punktene i tekstboksen over)
4. I hvilken grad bruker dere resultater fra prøver og undersøkelser (f.eks. Elev- eller Lærlingundersøkelsen) systematisk til å få informasjon om hvordan og på hvilke områder skolen/bedriften kan forbedre sin praksis?

